

Aan: Leden van de algemene commissie voor Wonen en Rijksdienst

Amsterdam, 21 mei 2015

Betreft: Kamerbrief sociale voorwaarden bij overheidsinkoop

Geachte Kamerleden,

In verband met het Algemeen Overleg *Jaarrapportage Bedrijfsvoering Rijk* op 3 juni doet het MVO Platform een aantal aanbevelingen rond de Sociale Voorwaarden bij Rijksinkoop. Middels de Sociale Voorwaarden kan de overheid van leveranciers verlangen zich in te zetten voor betere internationale arbeidsomstandigheden. Recentelijk werd duidelijk dat de winning van Indiase graniet gepaard gaat met moderne slavernij en kinderarbeid.¹ Natuursteen wordt veel ingekocht door de overheid.

Adviesbureau Berenschot heeft een beleidsevaluatie uitgevoerd. Hieruit blijkt dat de toepassing van de Sociale Voorwaarden summier en vrijblijvend is en niet in lijn met de OESO-richtlijnen. In de kabinetsbrief die nu voorligt, reageert minister Blok op enkele aanbevelingen uit de evaluatie van Berenschot, andere blijven onbenoemd. Het MVO Platform kan zich goed vinden in de conclusies en aanbevelingen van Berenschot en pleit voor opvolging van alle aanbevelingen. Hieronder treft u aanvullende suggesties per aanbeveling.

Maar vooraleerst wijzen we op het commitment van Nederland om de UN Guiding Principles on Business and Human rights (UNGP) uit te voeren. De UNGP stellen dat overheden via het inkoopbeleid hun invloed moeten aanwenden ter verbetering van mensenrechten in internationale toeleveringsketen. Minister Ploumen stelde in 2013 dat alle bedrijven die leveren aan de overheid moeten voldoen aan de UNGP.² Het MVO Platform is van mening dat de Nederlandse overheid meer kan en moet doen om dit te bewerkstelligen. Ook het College van de Rechten van de Mens benadrukt dit.³

- **OESO-richtlijnen**

Aanbeveling Berenschot: Breng de Sociale Voorwaarden meer in lijn met de OESO-richtlijnen. Wij adviseren ook om, net als in de OESO-richtlijnen het geval is, over te gaan op één regime met due diligence eis. Daarmee vervallen dus de complicerende factoren van de regimekeuze en de aanvullende voorwaarden voor risicoproducten.

Minister Blok geeft in de kabinetsbrief aan te willen onderzoeken of de OESO-richtlijnen aan de Sociale Voorwaarden toegevoegd kunnen worden. Het MVO Platform verwacht niet alleen een onderzoek maar ook een plan van aanpak hoe dit invulling krijgt binnen de door de minister zelf gestelde termijn van april 2016. In aanvulling op de aanbeveling van Berenschot stelt het MVO Platform voor dat **bedrijven die overheidsopdrachten uitvoeren (alle werken en leveringen) jaarlijks rapporteren over hun due diligence proces⁴ ongeacht de sector of geleverd product.**

- **Risicovolle producten**

Aanbeveling Berenschot: Versterk de structuur voor informatievergaring en monitoring. Voer met regelmaat (eens in de vijf jaar) een brede risicoanalyse uit voor de belangrijkste risicoproducten en producten met een hoog volume. Wij adviseren daarnaast om de uitbreiding en verbetering van de bestaande instrumenten, zoals de MVO-risicochecker en de gekwalificeerde keteninitiatieven, te ondersteunen.

Minister Ploumen heeft laten onderzoeken welke bedrijfssectoren hoge MVO-risico hebben, daarbij zijn er 13 geïdentificeerd als risicovol.⁵ Het MVO Platform pleit ervoor dat werken en leveringen binnen die sectoren extra sturing krijgen en dat de **afspraken tussen overheid en leverancier transparant zijn en resultaatverplichtingen bevatten gericht op het aanpakken van risico's en impact.** De overheid dient daarom aan te sluiten bij (internationale) initiatieven zoals Electronics Watch of Wellmade.⁶

¹ Rock Bottom – Modern Slavery and Child Labour in South Indian granite quarries: <http://www.indianet.nl/pb150511.html>

² NAP UNGP: <http://www.rijksoverheid.nl/nieuws/2013/12/20/nationaal-actieplan-mensenrechten-en-bedrijfsleven-knowing-en-showing.html>

³ Reactie NAP van College van de Rechten van de Mens: <http://mensenrechten.nl/publicaties/detail/29203>

⁴ De OESO-richtlijnen (2011) en de UNGP (2011) introduceerden het due diligence-concept. Dit betekent dat bedrijven de risico's op negatieve maatschappelijke impact, in de sectoren en/of het landen waarbinnen wordt geopereerd in kaart brengen. Dit geldt niet alleen voor mogelijke effecten veroorzaakt door het bedrijf zelf, maar ook voor impact verbonden aan de activiteiten, diensten of producten van het bedrijf via haar bedrijfsrelaties, inclusief ketenrelaties. Bedrijven moeten risico's identificeren, proactief maatregelen nemen om negatieve impact te voorkomen of bijdragen aan herstellen of compenseren wanneer schade is ontstaan. Over dit proces dient gecommuniceerd te worden.

⁵ MVO Sector Risico Analyse: <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2014/09/01/mvo-sector-risico-analyse.html>

⁶ Europese organisaties die naleving van werknemersrechten nastreven dmv duurzaam inkopen: <http://electronicswatch.org/nl> en <http://www.wellmade.org/procurement/>

- **Belonen & uitsluiten**

Aanbeveling Berenschot: Zie toe op toepassing van de Sociale Voorwaarden in alle fasen van de opdracht. Bouw betere interne borgingmechanismen in de inkoopprocedures in voor het correct toepassen van de Sociale Voorwaarden. Bijvoorbeeld door bij Europese aanbestedingen in de inkoopprocedure in te bouwen dat er verplicht door een expert van het betreffende ministerie getoetst wordt of de Sociale Voorwaarden van toepassing zijn.

De overheid heeft binnen de aanbestedingswetgeving de keuze uit verschillende instrumenten om de meest geschikte leverancier te kiezen: uitsluiten (kwalificatiecriteria), belonen (gunningscriteria) en bindende afspraken (uitvoeringsvoorwaarden). De Sociale Voorwaarden zijn gericht op het laatste, maar diverse decentrale overheden voeren duurzaam inkoopbeleid waarbij ook belonings- en uitsluitingscriteria worden ingezet.⁷ Dit sluit aan bij de recent aangenomen Europese aanbestedingswet die ook aanknopingspunten biedt om MVO-voorwaarden als gunningscriteria mee te nemen. De Nederlandse overheid moet deze mogelijkheden aangrijpen en ook **belonen en uitsluiten van leveranciers inzetten bij het formuleren en toepassen van beleid rond de sociale voorwaarden**. Bij uitsluiting van bedrijven kan gedacht worden aan bedrijven die MVO-richtlijnen ernstig schenden of die niet mee doen met MVO-sectorconvenanten.⁸

- **Decentrale overheden**

Aanbevelingen Berenschot: Stimuleer uniforme toepassing in alle sectoren van de overheid en semioverheid. Andere overheden en semioverheden hebben hun eigen verantwoordelijkheid en autonomie. Daarom is het niet mogelijk om af te dwingen dat zij in hun inkoopbeleid de Sociale Voorwaarden conform het rijksbeleid toepassen. Wij adviseren daarom om dit middels convenanten met de koepelorganisaties voor de publieke sectoren te doen.

Minister Ploumen beloofde de Tweede Kamer om het gesprek aan te gaan met gemeenten, provincies en waterschappen om sociaal verantwoord inkopen te bevorderen.⁹ Staatssecretaris Mansveld werkt aan een plan van aanpak voor duurzaam inkopen.¹⁰ In de kabinetsbrief staat dat er al contact is gezocht met andere overheden om te bezien hoe meer uniforme toepassing van de Sociale Voorwaarden kan worden bevorderd. Het blijft echter onduidelijk wat daarmee is bereikt. Het MVO Platform ziet de intenties van de verschillende bewindspersonen niet terug in de praktijk en pleit ervoor dat **de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking het voortouw neemt bij het stimuleren van de toepassing van de Sociale Voorwaarden bij decentrale overheden en medeoverheden**.¹¹ Dit vanwege het feit dat de meest pregnante sociale problemen zich in de internationale keten voordoen.

- **Kennis van due diligence**

Aanbevelingen Berenschot: Intensiveer training en opleiding in Sociale Voorwaarden. Wij adviseren om de inhoud en toepassing van de Sociale Voorwaarden een integraal onderdeel te maken van trainingen en opleidingen voor inkopers en contractmanagers van het Rijk. Zowel bij interne cursussen, als bij externe cursussen.

Het toepassen van de Sociale Voorwaarden vraagt om kennis bij inkopers van MVO-normen (zoals de UNGP en OESO-richtlijnen). Die kennis en capaciteit is op dit moment onvoldoende. Minister Blok belooft in de kabinetsbrief informatievoorziening beter te organiseren. De toepassing van due diligence op basis van de MVO-normen is momenteel volop in ontwikkeling ook internationaal. In aanvulling op de aanbeveling van Berenschot stelt het MVO Platform dat **due diligence centraal dient te staan in de kennisopbouw en dat daarbij internationale ontwikkelingen, goede voorbeelden en inzichten van het maatschappelijk middenveld betrokken dienen te worden**.

Met vriendelijke groet,

Gisela ten Kate (0619018825)
Suzan van der Meij

⁷ SOMO, Toetsing van het Nederlands Beleid op Duurzaam Inkopen, http://www.somo.nl/publications-nl/Publication_4043-nl

⁸ MVO Sector Risico Analyse: <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2014/09/01/mvo-sector-risico-analyse.html>

⁹ Aanbieding Toolkit Kinderarbeidvrij Inkopen: <http://www.stopkinderarbeid.nl/Stop-Kinderarbeid/NIEUWS/Kamerlid-Voordewind-biedt-Minister-Ploumen-Toolkit-Kinderarbeidvrij-Inkopen-aan>

¹⁰ Belofte Mansveld: <https://www.nevi.nl/nieuws/mansveld-duurzaam-inkopen-gaat-mij-aan-het-hart>

¹¹ Deze suggestie is gedaan in een aangehouden motie van Voordewind:

<http://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2014Z12853&did=2014D25743>